

נדב ואביהוא

ויקרא ט (כב) וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלימים: (כג) ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא קבד ידוד אל כל העם: (כד) ויצא אש מלפני ידוד ותאכל על המזבח את העלה ואת הקלבים וירא כל העם ויראו ויפלו על פניהם: **ויקרא י** (א) ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחבתתו ויניחו בנהן אש וישמו עליה קטרת ויקריבו לפני ידוד אש זרה אשר לא צוה אתם: (ב) ויצא אש מלפני ידוד ותאכל אותם וימתו לפני ידוד: (ג) ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ידוד לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אקבד וידם אהרן: **ויקרא טז** (א) וידבר ידוד אל משה אקרי מות לפני בני אהרן בקרבכם לפני ידוד וימתו:

רש"י כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל היה מצטער ואמר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל א"ל למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתבישתי מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל.

ויקרא יב: אמר משה לאהרן אחי בסיני נאמר לי שאני עתיד לקדש את הבית הזה ובאדם גדול אני מקדשו והייתי סבור שמא או בי או בך הבית הזה מתקדש ועכשיו ב' בניך גדולים ממני וממך כיון ששמע אהרן שבניו יראי שמים הן שתק.

ילקו"ש: בד' מקומות הוא מזכיר מיתתן של בני אהרן ומזכיר סרחונן וכל זה למה להודיעך שלא היה בידן אלא אותו העון בלבד.

ספרא: ויקחו בני אהרן אף הם בשמחתם כיון שראו אש חדשה עמדו להוסיף אהבה על אהבה.

עירובין סג: רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אמרו אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט.

אגרא דכלה: או יאמר בקרבנות לפני י"י וכו'. וסופר לו הש"י שסיבת מיתתם היה בקרבנות לפני י"י, היינו מ"ש רז"ל חכמי האמת ענין יסורין של אהבה... וז"ש לו הש"י בקרבנות לפני י"י וימותו, סיבת יסורי מיתתם הוא שהיו רוצים לקרב לפני י"י... למה אמר שני בני אהרן (ויקרא טז א), ולא היה סגי בני אהרן לחוד. אך הוא להורות הדיוק שהנה כעת שהיו שני בני אהרן בגופים מחולקים, הגם שהקריבו לפני י"י במשכן עם כל זה וימותו, מה שאין כן כשהיו שניהם בגוף אחד פנחס זה אליהו (זוהר ח"ב ק"צ ע"א), עתידין להקריב שלא לפני י"י, היינו בבמה שהקריב אליהו בשעת איסור הבמות ונתרצה לו הש"י... עם כל זה יתקדש שם שמים כי היה ציווי הש"י בהוראת שעה... דהנה תראה דהעיקר הוא לקיים ציווי הש"י, ולא ירצה י"י באלפי אלים אשר לא צוה, כי הנה תראה הראיה מבני אהרן הגם דהקריבו לפני י"י, להיותו אשר לא צוה י"י וימותו, ואליהו הקריב בשעת איסור הבמות, להיותו ציווי הש"י נתקדש שם שמים על ידו, והבן:

ילקו"ש: רבי מני בשם ר' לוי בשביל ארבעה דברים מתו וכולו כתיב בהו מיתה, על ידי שנכנסו שתויין יין במקדש. ועל ידי שנכנסו בלא רחוך ידים ורגלים וכתיב בה מיתה בבואם אל אהל מועד ירחצו וגו'. שנכנסו מחוסרי בגדים וכי מה היו חסרים א"ר לוי מעיל היו חסרים. ועל ידי שלא היו להם בנים וכתיב בה מיתה וימת נדב ואביהו בהקריבם אש זרה ובנים לא היו להם. אבא חנן אומר על ידי שלא היה להם נשים דתנן תמן וכפר בעדו ובעד ביתו זה אשתו. א"ר לוי הרבה נשים היו יושבות עגמות ממתנות להם ומה היו אומרים אחי אבינו מלך אחי אמנו משיא אבינו כהן גדול אנו סגני כהונה איזו אשה הגונה לנו. איש מחתתו איש מעצמו ולא נטלו עצה זה מזה. ועוד מן הדא ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן דב ואביהוא מלמד שהיה משה ואהרן מהלכין תחלה דב ואביהוא מהלכין אחריהם והיו אומרים מתי שני זקנים הללו מתים ואנו נוהגין שררה על הצבור תחתיהם. ועוד מן הדא ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו אמר ר' פנחס מכאן שהיו ראויין להשלחת יד, ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו אלא מלמד שזנו עיניהם כלפי שכינה כאדם שמביט מתוך מאכל ומשתה.

זוה"ק: תנן בההוא יומא חדותא דכנסת ישראל הוות, לאתקטרא בקיטורא דמהימנותא, בכלהו קשרין קדישין, דהא קטרת קשיר כלא כחדא, ובגין כך אקרי קטרת, ואינון אתו וקשירו כל אינון אחרין כחדא, ושרו לה לבר, דלא קשרו לה בהדיהו, וקשירו מלה אחרא... ובכמה גוונין ערבבו חדותא דכנסת ישראל, חד דלא אתנסיבו, ולא אתחזיין לקרבא, ולא תברכא עלמין על ידיהו... ויקריבו לפני יהו"ה אש זרה וגו', ודאי מלה אחרא אתקשור בקשורא דא, ושרו לכנסת ישראל לבר: אמר ליה רבי פנחס, לא תינא דאינון שארו לה לבר, אלא כנסת ישראל לא אתקשור על ידיהו, דהא בכל אתר דלא אשתכח דכר ונוקבא, כנסת ישראל לא שריא ביניהו כלל... ועל דא לא ייעול כהנא לקודשא עד דיתנסיב, בגין דישתתף בקשורא דכנסת ישראל, דמאן דלא אתנסיב, שארי לה לכנסת ישראל לבר, והיא לא אשתתפא בהדיה, ועל דא אשתכח ערבוביא בההוא יומא לגבייהו:

שמ"ש קסה: ולפי האמור יש לפרש ענין דב ואביהוא. דהנה איתא בספרים שבחי' יחידה א"א להשיג אלא במסירת הנפש, וכבר היו קדושים שהשיגו בחי' יחידה אך נתפרדה נפשם מעל גויתם. ויש לומר עוד שבשביל בחי' יחידה שתי' העולם, מזה עצמו יצמח שרוח הטומאה אעביר מן הארץ, כי רוח הטומאה מוצאה משניות כנועד, ובהופיע בחי' יחידה בעוה"ז תופיע לעומתה אחדות ה' בזה העולם וידע כל פעול כי אתה פעלתו וכו' ויתבטלו כל השניות. וע"כ דב ואביהוא שהיו חכמים גדולים רצו למסור עצמם להשיג בחי' יחידה וחשבו שישארו בחיים, וכעין שהי' ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, וממילא תתבער רוח הטומאה ולא תהי' שום זרות בעולם, אך החטיו המטרה שאז נמי היו. ראויין לעונש אלא שהמתין להם עד כאן, ולא הי' בכחם להשיג בחי' יחידה ולהשאר בזה העולם.

נצי"ב: שנכנסו מאש התלהבות של אהבת ה' ואמרה תורה דאע"ג דאהבת ה' יקרא היא בעיני ה' אבל לא בזה הדרך אשר לא צוה... והנה במדרש שחטאו במה שנכנסו פרועי ראש ומחוסרי בגדים ושתו". ולפי השקפה ראשונה הוא פלא למאי נעמיס על קדושי עליון אלו כ"כ עונות יותר מהמפורש. אלא הענין דמאן דמפרש הכי ס"ל שלא הכניסו אש זרה עפ"י טעות הוראה כדעת ר"א שהורו בפני משה רבן. אלא להיפך שידעו שאין כן הלכה לדורות לבני אהרן. אלא בשביל תגבורת התשוקה להשיג אהבת ה' מצאו את לבבם לעשות מה שלא נצטוו וא"כ אין כאן דין כהונה כלל. ובה ג"כ מדויק מה שכתוב בני אהרן ואח"כ דב ואביהוא ללמד שלא נכנסו מצד שהם בני אהרן אלא מצד עצמם ותשוקתם הקדושה:

אוהה"ק: דיבר ה' למשה דרך מיתתן שהיתה על זה הדרך בקרבנות לפני ה', פירוש שנתקרב לפני אור העליון בחיבת הקודש ובה מתו, והוא סוד הנשיקה, שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נתקרבו לה, והוא אומר בקרבנות לפני ה', ואומר וימותו בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם. ובחינה זו אין מכיר איכותה והיא מושללת ההכרה... ולא תושג בהשערות מושכל הגשם... ולפעמים תמאסוהו הנפש, ותריבהו מריבה גדולה, והוא סוד הוללות הנביאים (ש"א יט כד), ולכשתרבה בחינה זו בפנימיותו תגעל הנפש את הבשר, ויצתה מעמה ושבא אל בית אביה.

אגרא דכלה: הודיעו הש"י סיבת מיתתם הוא בקרבנות לפני י"י וכו', היינו שנתקרבו מאוד אל פני י"י ונתבטלו ממצאתם מרוב השגתם וחשקם להדבק במקורם, וגעלה נפשם את בשרם ונדבקו בקורנם.

שמ"ש קעא: ויצא אש מלפני ה' ותאכל אותם. בעל מגלה עמוקות הקשה שמאחר שנעשה בהם דין הו"ל לומר מלפני אלקים שהוא מדת הדין ולא הו"ל שהוא רחמים, פירוש הדברים, אף שמצינו שם הו"ל בעשיית דין ברשעים, היינו משום שהרשעים מהפכים מדת רחמים לרוגז, אבל בצדיקים הללו שמתו מיתת נשיקה כמ"ש המפרשים לא יתכן זה. ונראה לתרץ דהנה בפ' אחרי בקרבנות לפני ה' וימותו, היינו שמחמת קרבנות שהתדבקו באהבת הש"י עד כלות הנפש אף שאין אדם שליט ברוחו לכלוא את הרוח מ"מ לעומת התדבקם כ"כ באהבה עוררו למעלה נמי אהבה רבה לעומתם ונטלו נפשיותיהם בנשיקה. ומעתה מובן שבלתי אפשר הי' להזכיר כאן שם אלקים שם הדין, שאלמלי כן הי' שמאל דוחה ולא הי' אפשר להם להתדבק כ"כ עד כלות הנפש, וכל מיתתם היתה רק מחמת שם הו"ל ב"ה. והדברים ברורים למבין:

ספרא: כיון שראו בני אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל אמר לו נדב ואביהוא וכי יש לך אדם שמבשל תבשיל בלא אש מיד נטלו אש זרה ונכנסו לבית קדשי הקדשים שנאמר ויקחו שני בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהם אש אמרה להם הקב"ה אני אכבד אתכם יותר ממה שכבדתם אותי אתם הכנסתם לפני אש טמאה אני אשורף אתכם באש טהורה:

חזקוני: ותצא אש- בתחלה סתם ואח"כ פי' האיך יצאה ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא וגו'. ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם- היא יציאת האש האמורה למעלה כי דרך יציאתה מלפני ה' מבית קדש הקדשים מצאה נדב ואביהוא לפני מזבח הזהב שבהיכל מקריבים עליו אש זרה ושרפתם ויצאה אותה האש מן ההיכל לחוצה על מזבח העולה ותאכל עליו את העולה וגו'.

רשב"ם: ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם - והוא ותצא אש של פסוק ראשון.

תפארת שלמה: בקרבנות לפני ה' וימותו. והנה כן היה הדבר אצל נדב ואביהו שאמה"כ בקרבנות לפני ה' כי שני הנשמות הצדיקים הגדולים האלו שמסרו נפשם בתחלה קודם התחלת העבודה בהקרבנות במשכן כי לא היה באפשר להעלות שום קרבן אם לא שהעלו תחלה ע"י עליית נשמתם ואח"כ ע"י מס"נ יכלו להעלות קרבן לה'... וא"א להעלות קרבן מן הבהמה שהוא נפש נמוכה אם לא ע"י העלאת נפש האדם תחלה והנה זה שאמה"כ (ויקרא א, ב) אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה כו' תקריבו את קרבנכם... ר"ל בתחלה צריך להקריב מי שהוא אדם בסוד נפש אדם מכם... ואח"כ ע"כ מן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם תוכלו אח"כ להעלות ולהקריב גם מבחי' הבהמה. נמצא כי ענין מיתת נ"א הוא שהי' צריך הכנה ותיקון לדורות להעלות מ"נ ולהקריב אח"כ קרבנות על ידם. וזה הי' ג"כ ענין העקידה דכתיב (בראשית כב, יג) ויעלה לעולה תחת בנו מכח הרצון ומס"נ להעלות בנו הי' הכנה להיות האיל תחת בנו וזה ג"כ פי' הפ' (במדבר יח, ב) הקרב את בניך אתך ע"י מס"נ של בניך תוכל גם אתה להקריב קרבנות עם בניך אתך וז"ש על פני כל העם אכבד וידום אהרן כי כאשר שמע אהרן שלא מתו בניו מחמת חטא רק במס"נ עבור כלל ישראל לא הי' דואג כלל על מיתתם. והם העומדים בקרבנות לפני ה' תמיד לצורך העולם והתיקון גם אחרי ביטול הקרבנות בכל דור ודור הם העומדים בפרץ כי יבואו בצדיקי הדור לסייע להתיקון.

תפארת שלמה: אנה ה' הושיעה נא, לפי המבואר בספרים בכתבי האריז"ל בתיבת אנ"א ר"ת אליהו נדב אביהו כידוע פנחס זה אליהו שנתעבר בו נשמת נ"א. הענין בזה ע"פ מ"ש במשה רבינו ע"ה שסרב בשליחות לגאול את בני" ממצרים הלא הוא הי' אוהב נאמן ודורש טוב לעמו ומדוע לא יחוש לגאלם. אך הנה ידוע כי גאולת מצרים לא הי' בשליחות מחמת כי דלג את הקץ שהגזירה הי' ד' מאות שנה ואם השלימו העת הוא הי' הגאולה בשלימות ולא הי' שום שיעבוד וגלות עוד. וז"ש לו הש"י (שמות ג, יד) אהיה אשר אהי' בשאר גליות. לכן סרב משה בשליחות הזה כי רצונו הי' יותר להתעבד עוד ולסבול צער הגלות עד שיתמלא הקץ שיהי' הגאולה בשלימות שלא יהי' עוד גלות. ועיקר כוונת משרע"ה הי' כדי שיתגדל ויתרומם כבודו ית"ש בעולם כמו שאנו מצפים במהרה יהא שמי' רבא מברך וכו' ישמח ה' במעשיו (תהלים קד, לא) ונגד כבודו ית"ש לא הי' שוה בעיניו כלל צער של בני". אך רצון הש"י איננו כזה כי חפצו ורצונו שיהי' מנהיג הדור כפי לעורר רחמים על בני" ולא לחוס על כבוד הבורא לבד. וזה הי' ג"כ חסרון של נדב ואביהו (ויקרא טז, א) בקרבנות לפני ה'. פי' שהיו הולכים תמיד רק במדריגה זו לפני ה' לחוס רק על כבודו לבד למס"נ עבורו ית"ש לכן וימותו כי זה הדרך הוא לעצמו אבל לטובת הדור ולהנהיגם צריך הצדיק להיות בעל הרחמים לבקש טובתם ולעורר רחמים וחסדים. ומאשר לא הי' להם הנהגה בעה"ז לכן נסתלקו מעוה"ז. וכן הי' באליהו שהי' בו נשמת נדב ואביהו הי' הולך ג"כ בעבודת כזה לכן אמר לו הש"י (מל"א יט, יז) ואת אלישע בן שפט תמשח לנביא תחתך. פי' שהוא יהי' תחתך במדריגה אחרת לעורר רחמים על טובת הדור. נמצא העולה מזה כי עיקר מעלת המנהיג הדור לעורר רחמים וחסדים על הדור ודבר זה תולה עד ביאת הגואל ב"ב.

שפ"א תרמ"ח: בענין חטא נ"א אשר לא צוה וכו' ואיכנס כל בית ישראל יבכו כו'. יתכן לומר כי בני" הקדימו נעשה לנשמת כמלאכי השרת. אח"כ נפלו ממדריגה זו ונאמר כאדם תמותו. ונ"א היו מחזיקים בדרגא הראשונה כמלאכים שנאמר עושי דברו הדר לשמוע. והטעם כי המלאך מרגיש בעצמו רצונו ית' וק' עושי כידוע. אך ע"י שכלל ישראל לא היו במדריגה זו נעשו נדב ואביהוא. ויתכן שזה עצמו נכלל במ"ש ז"ל שהורו הלכה בפני רבן וגם אמרו מתי ימותו ב' זקנים כו'. פי' שאמרו שיכולין לתקן להנהיג בני" כמו קודם החטא. אבל באמת לא הי' כן רצונו ית' כי הלך בסדר מוכן לפניו. כל דור ודור הנהיג המיוחדת לו. הגם שהחטא גרם מ"מ הכל אמת. [ואפשר זה הרמז בקרובי אקדש מטעם ועל פני כל העם אכבד שגובר כח כללות פשוטי בני" מכח היחידים הקרובים אליו כנ"ל] ולכן בית ישראל יבכו השריפה שהם גרמו מיתתם כנ"ל: (תרכ"ט) ועיקר כבודו ית"ש מן הכלל.)

שפ"א תר"מ: בפסוק ואיכנס כל בית ישראל יבכו את השריפה. כנראה שמחויב כל איש ישראל לבכות עליהם כמ"ש בזוה"ק אחרי. והענין יתכן לומר כי המה היו צדיקים גמורים וחכמים הגידו כי במקום שבע"ת עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד וא"כ נעשו המה בעבורנו לכן צריכין לבכות עליהם ואין להאריך יותר.

מי השילוח: ענין קטורת הוא כדאייתא בזוה"ק מאי קטורת קטירא דכולא, היינו שהש"י הוא תוך כל המעשים שנעשו מבריאת העולם ועד סוף ובלתי רצונו לא יעשה שום דבר, ובאמת כפי מה שהאדם מקרב עצמו לה' כן זוכה להתגלות אור ה' מבלי לבושים שהם גדרים וסייגים כי באור הברור, שם לא נמצא שום סייג ואיסור ושם כל מעשה האדם מבוררים שהם לה', וזהו ענין קטורת שהי' סוד ואסור להתחכם בזה כי רק ר' עקיבא ירד בשלום וזה שנאמר בקרבנות לפני ה' וימותו, שהיו מקריבים עצמם לה' והסתכלו בעומק הצפון ורצו לעמוד על בירר התנהגות הש"י, ולזה הטעם על לא צוה אותם הוא מרכא כפולא, היינו שכ"כ בער בלבם אהבת ה' עד שמסרו נפשם כי מרכא היא לשון רך שלבם נותרך וכפולא היינו כפול ברוב טובה אשר לא צוה הש"י, ולפי שהיו צעירים לימים ולא אנסיבו ולא אתכללו במשה ואהרן כדאייתא בזוה"ק, ולא נטלו עצה, לזה הפולגתא בגמ' ח"א שתויי יין היו, היינו שיש לטעון על קרבנות שהי' ח"ו מקלות ראש, או שהי' כוונתם שיוסר מהם עול הגדרים.

אוה"ק ג' סו: כשהולכים אחרי ההרגשה העליונה של הופעת רוח הקודש, ושל כל חכמה והופעה שבעולם, בלא התקשרות אל התורה ומעשיה בפרטיות, ובמידת המדות הטובות, המשוערות על פיה, הרי זה חטא נדב ואביהו. חושבים המתנהגים ככה שמתקריבים אל הקודש, מיחדים הם ממרחקים, מקריבים אפילו אש זרה, נבאים אל הקודש, שתויי יין, בלא אימתא דשמיא, הנובעת ממקור עליון, הבאה על ידי כיסוי הראש, אלא פרועי ראש, ומתיחדים כל אחד בהשגתו המיוחדת בלא איגוד עליון של תורת משה מורשה, ולא נטלו עצה זה מזה, ומורים הלכה בפני רבם, מתוך הכרה של גדלות פנימית. ועומק גדול של קדושה זו צריכה להתבטל בפני מקור התורה. ונקדש בכבודי. והם מיודעיו של מקום, אינם יכולים להתגבל בגבולים גדולים ממה שאהרן, בהתפשטותם, נדחים מן העולם, ואינם באים בבנין של משפחה, ובנים לא היו להם. וחוזרים בהולדה שניה, בפינחס זה אליהו, המלא רוח ד' וקנאת הברית. המסורת והעבודה המקודשת על פי הנבואה והתורה המנוחלת, וההתעלות העליונה, המכבדת את הקדושה, ומגבלת את תנאי החיים הרוחניים, ועם זה מנשאת עצמה מכל הערכים העולמיים, נמזגו בישראל, לשאת בכחה העז את משא הגלות וכל עמלו, ולחדור דרך כל עמקי תהומות אור ישועה וגאולה. זכרו תורת משה עבדי אשר צוית אותו בחורב על כל ישראל חקים ומשפטים, הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ד' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. רוח הנעורים הסוער, המתעורר בעז ובגבורה, עם רוח הזקנה המסודר, המלא כובד ראש וזהירות, יחד מתאגדים לאגודה לפעול פעולתם בחיים, הרוחניים והגשמיים, להחיש ישועה, ולהעשות בסיס לצמח ד', עריכת נר לבן ישי משיח ד', רוח אפינו, אשר בא יבואו אלינו שניהם יחד, אליהו הנביא עם משיח בן דוד.